

Pedagoški tečaj v Mariboru

V dneh 21. do 26. avgusta je priredila PC v Mariboru učiteljskemu svoj peti pedagoški tečaj. Program tečaja je imel v notranji povezanosti nekak celostni izgled, posebej pa je bilo simpatično to, da so bili posamezni dnevi posvečeni enotnim problemom, n. pr.: proučevanje otroka, jezikovni pouk, učni načrti in učne oblike v sodobni šoli. Tečaja se je udeležilo 160 učiteljev in učiteljic, večinoma mlajših tovarišev. Razen predavateljev je bila meščanska in srednja šola le slabo zastopana.

Tečaj je otvoril predsednik PC, prof. G. Šilih. S posebnim veseljem je pozdravil g. prof. Mihailoviča iz Šabca, ki se je s tremi gg. učitelji — svojimi bivšimi učenci — udeležil tečaja, dalje zastopnika pobratimskega Pedagoškega društva iz Ljubljane, go. prof. A. Černejevo, in gg. sreske šolske nadzornike. Posebej pa se je zahvalil ravnatelju učiteljske šole g. Kaduncu, ki vedno rade učitelje daje zavodove prostore na razpolago PC.

Prvi dan tečaja je bil posvečen proučevanju otroka. Dr. Zgeč je govoril o pomenu psihološkega raziskovanja in študija otroka. Svoja izvajanja je naslonil na živo potrebo, ko je prikazal in analiziral tri primere iz svoje prakse. Iz dejstev je postavil zaključek, da je učitelju potreben sociološki, biološki in psihološki študij, ako hoče razumeti in rešiti pojav, ki se mu stavlja v praksi, ko se mu poraja vprašanje: zakaj? kako? Odklonil je naziranje, da se naj učitelj ne spušča v proučevanje in naj ostane zgolj pri poučevanju. Posebej je poudaril delo in rezultate »Učiteljskega pokreta«. Obžaloval je, da to in tako delo ni zajelo širšega kroga. Ne manjka dela, manjka pa zrelih delavcev. Delo na proučevanju je treba začeti pri sociološki strukturi kraja, da učitelj lažje spozna duševnost otroka, ki ga hoče vzgajati. Važna je trditve, da proučevanje ni samemu sebi namen, temveč je in mora biti pedagoško usmerjeno. Učitelju ni testiranje zaradi testiranja samega, temveč mu je le dopolnilo, ki prinaša več jasnosti. V drugem delu svojih izvajanj je seznanil tečajnike s sestavo svoje psihološke popisnice. Bilo je prav živahno, čula se je tudi pesem, ki je osvežila predavatelja in tečajnike. Škoda je le, da svojih praktičnih izvajanj na izpolnjevanju popisnice ni pokazal raje na eksperimentu s starši namesto z deco. Popoldan je pa pokazal pota, kako se naj učitelj poslužuje virov za ekonomsko proučevanje svojega okolja (kataster, zemljiška knjiga, krajevne prilike in življenje) ter je romalci rezultate svojega proučevanja nekaterih občin v Halozah. — Diskusije po predavanju ni bilo, ker so tečajniki svoje misli in vprašanja iznesli že tekom predavanja samega. Pesem je dnevno delo zopet zaključila.

Drugi dan je bil namenjen vprašanju, kjer orjejo slovenski pedagogi ledino: Dr. V. Schmidt je govoril o testiranju. Uvodoma je prikazal sam pojav testiranja v okviru sodobnih empiričnih metod v psihologiji. Ob sodil je ono znanost, ki jo uganjajo zaradi znanosti same. Danes nam znanost ni več tuhanje in špekulacija, temveč uganjamo znanost zaradi spoznavanja naših slovenskih prilik in otroka v njih. — V kratkih potezah je očrtal svrhu učiteljevega testiranja ter ugotovil, da je bila lanska skepsa napram takemu delu odveč, ker so se posamezni učitelji lotili tega dela z vsro resnostjo in s čutom odgovornosti. V svojem referatu je ugotovil potrebo po standardiziranih slovenskih testih. Pri tem je dal prednost skupinskim testom pred individualnimi, in to iz razloga, ker je možnost pogreškov od strani eksperimentatorja pri skupinskih testih manjša. Pri delu na standardizaciji loči dve smeri dela: vsebinsko in metodično standardizacijo testov.

Pokazal je metodično pot, ki bo edina nudila, da bomo prišli do temeljite in ustrezajoče revizije skupinskih testov na osnovi ameriških Army Alpha testov. Pri tem je postavil osnovno vprašanje: Kakšni pogoji morajo biti dani, da poskus ustreza? Ta problem je analiziral iz raznih vidikov, ki jih nudijo prav različni vplivi, ter prikazal statistične metode tega dela, ki vodijo kontrolo o posameznih vplivih z ozirom na veljavnost, zanesljivost in objektivnost poskusnega standardizacijskega dela. — Predavanje je bilo zanimivo in stvarno. Škoda je le, da večina slušateljev ni mogla slediti, ker jim je manjkalo vpogledov v osnovna vprašanja inteligence obče in testiranja posebej.

Prof. kand. D. Zajc je pa poročal o prvih poskusih z intelig. testi pri nas in o slovenski reviziji testov. V kratkih potezah je v obliki definicij naznačil pojem testa in inteligence. Podrobno je prikazal Termanovo revizijo individualnih testov, a dalje časa se je zamudil pri beograjski reviziji (dr. Stevanovičev) Binet-Simon-Termanovih testov. Pri beograjski reviziji je obžaloval, da se dr. Stevanović ni poslužil Termanove revizije iz leta 1937., temveč starejše iz leta 1916. in da je izvršil revizijo le za dobo 5. do 12. leta, med tem ko je pustil dobo pred 5. in po 12. letu nerevidirano. V mejah izvršene revizije pa smatra za pomanjkljivo, da avtor ni upošteval krajevne distribucije, poleg tega je pa številno preizkusov premajhno (447 oz. 627). To število pa ni niti za vsako starostno stopnjo enako. Predavatelj je mnenja, da bi morali izvesti slovensko revizijo Schmidt-Vanjekovih testov, ki se naslanjajo na ameriške vojaške Army Alpha teste, ki se pa dajo s pridom uporabljati tudi individualno. Ker pa ti testi zajamejo le starostno dobo od 10. oz. 12. leta dalje, bi bilo treba dodati spodnjo lestvico od 6. do 10. oz. 12. leta.

Učiteljsko je izreklo potrebo po slovenski reviziji testov in je pripravljeno pri tem delu sodelovati, smatra pa, da so individualni testi ravno tako potrebni kakor skupinski. V toku diskusije je bila zanimiva ugotovitev profesorja — tečajnika, da se je ljudska šola zadnja desetletja močno pedagoško razgibala, le na naših srednjih šolah vlada v tem pravcu še pravo mrtvilo: snov — logika.

Tretji dan je predaval E. Smasek o vprašanju igralskega udejstvovanja. Poudarjal je velik kulturni in vzgojni pomen gledališča, posebej pa še mladinskega gledališča, ki pa mora biti starostni stopnji ustrežajoče in pedagoško pravilno usmerjeno. Ko govori o sedanjih mladinskih predstavah, stavi zahtevo o umetniški in vzgojni vrednosti mladinskih predstav. Vsebinsko izbiro treba naloniti na mladinske zahteve. Stopnji primerno mora ustrezati tudi oblika predstave, ki naj bo pestra, nikakor pa ne operetna. Kadar govorimo o mladinskem gledališču, si moramo biti na jasnem in ločiti pravo mladinsko gledališče, kjer sodelujejo poklicni igralci najboljših kvalitete in pedagogi, od otroškega gledališča, kjer nastopa deca sama. Mladinskemu gledališču je nujen artistski, organizatorični in pedagoški odsek. Pedagoški odsek izbira igre, ugotavlja vpliv predstave na mladino (kontrola spisov in risb, ankete z deco, razgovori dece, opazovanja med predstavo itd.) in daje navodila. Torej ima popolnoma znanstveno-pedagoško nalogo. Vstop v tako gledališče bi morali imeti vsi otroci, zato bi naj bila vstopnina minimalna. Zopet pa naj bi ne imela tega učitka le mesta deca, temveč bi mladinsko gledališče pričelo predstave tudi v podeželju. Umetniško urejanje otrok na odru pa naj ima čim bolj kolektivni izraz. V Jugoslaviji imamo že dve otroški gledališči, kjer se otroci boljše

družbe vzgajajo za »zvezdnike«. Kadar nastopa deca, mora ona povsem v ospredje, ne le z nastopom samim, temveč z vsem delom in pripravami. Nikakor pa ne smejo biti otroške predstave pridobitvena podjetja.

Z zapadnoevropskim šolstvom nas je seznanil dr. Brumen. »Naloga vsakega naroda je, da v teoriji in praksi ustvarja nekaj svojega, a gledati mora tudi na druge.« Pri svojem poročilu se je omejil le na angleško šolstvo. Zanimiv je nastanek šolskega sistema, kakršno vlada danes po angleških mestnih šolah. Nekaj potez: šolanje je obvezno, ni pa nujno, da mora obiskovati šolo; za šolstvo skrbe avtonomna mesta in grofije; min. za šolstvo nadzira šole in izdaja neka obča navo-

dila; šolanje se prične že s 5. letom in traja do 15. leta; 5. do 7. leta otroška doba, 7. do 11. leta šola mlajših (odhod v srednje šole) in šola starejših od 11. do 15. leta. Centralna (meščanska) šola (11. do 15. leta) je javna in brezplačna, med tem ko je v srednjih šolah vpeljana šolnina. Poleg teh obstojajo še nadaljevalne šole za mladino, ki je v poklicih. Predavatelj je prikazal sistem privatnih šol. Zanimivi so bili orisi angleških univerz in življenja v koležih. V razgovoru so tečajniki iznesli željo, da bi predavatelj prikazal tudi angleško podeželsko šolstvo, posebej so pa pogrešali kavzalno povezano razvojno sliko angleškega šolstva.

(Dalje prihodnjič.)

Uvodni metodični tečaj za učiteljice gospodinjskih nadaljevalnih šol

V letošnjih počitnicah je banska uprava zopet priredila uvodni metodični tečaj za učiteljice gospodinjskih nadaljevalnih šol. Zanimanje za ta tečaj je bilo tako veliko, da je moralo biti nad polovico prosilk odklonjenih. To zanimanje potrjuje domneva, da je med učiteljicami še mnogo takih, ki bi rade vodile in poučevale v gospodinjskih nadaljevalnih šolah, če bi jim bila dana možnost, da si pridobijo predpisano kvalifikacijo.

Uvodni metodični tečaj daje absolventkam le delno usposobljenost, t. j. da smejo poučevati na gospodinjskih nadaljevalnih šolah, popolno usposobljenost pa si pridobijo šele z absolviranjem praktičnega tečaja, ki ga pa že od l. 1934. ni bilo.

Prve praktične tečaje so obiskovale večinoma tovarišice z več službenimi leti, nekatere med njimi so že upokojene, druge so že starejše in ne zmorejo več naporov ljudske in gospodinjsko-nadaljevalne šole.

Da se v bodočem šolskem letu to stanje vsaj nekoliko izboljša, so imele prednost za sprejem v uvodni metodični tečaj one tovarišice, ki so absolvirale katero koli celoletno gospodinjsko šolo.

Njim se izjemoma prizna, po absolviranju metodičnega tečaja, popolna kvalifikacija in bodo gospodinjsko nadaljevalne šole lahko že letos vodile.

Tečaj se je vršil v prvi polovici avgusta na dekliskem zavodu »Vesna« v Mariboru. Obiskovalo ga je 43 učiteljic.

Vodstvo je bilo poverjeno tudi letos višjemu šol. svetniku g. Jožetu Krošlu, referentu za kmečko nadaljevalne šole.

Namen tega tečaja je dvojen:

1. S primernimi predavanji uvesti učiteljice v miselnost, življenje in delo kmečkega človeka, spoznati način občevarja s kmetom, njegove gospodarske, kulturne in socialne razmere.

2. Seznaniti se s smotrom teh šol, metodo pouka in administracijo.

Predavanja, ki so imela doseči zgoraj označeni namen tečaja, so bila razvrščena po naslednjih grupah:

Kmetstvo, predaval višji šolski svetnik Krošl. Predavatelj je z živo besedo in znanstveno pogljobljenimi predavanji seznanil učiteljice z bistvom in pomenom kmetstva za organizem človeške družbe, duhovnim obrazom kmečkega človeka, temelji kmetijske kulture, zgodovino kmečkega stanu, razliko med vasjo in mestom, sociologijo vasi, kmetstvo pedagogično in prosvetno.

V ciklus predavanj o kmetstvu spada tudi kmečka literatura, o kateri je govoril dr. Ivan Dornik, ki je posegel prav v prve počette slovenske literature in se pomudil pri vseh piscih, ki so v svojih delih, in to v vseh dobah, tudi najnovejši, jemali za snov svojih

umotvorov zemljo, kmeta in kmečko življenje. Vsaka literarna doba nam predstavlja kmeta na svoj način, želeč izraziti bistvo takratnega kmečkega življenja.

Naš kmečki dom, govorica, šege, navade, pecivo, obleka itd., hranijo mnogo kulturnih spomenikov, ki pričajo o naši kulturni vrednosti v pretekli dobi. O vrednosti teh kulturnih dokumentov je govoril prof. Baš Franjo, ravnatelj ban. arhiva. Teme njegovih predavanj iz narodne folklorne so bile naslednje: narodopis, avtohtona slovensko ljudska kultura, naša selišča, kmetije, materialna kultura, duhovna kultura v vsakdanjem življenju, kmet in nivelizacije kulture.

Priključene so bile, pod vodstvom šol. upravitelja Franca Belina, praktične vaje za izdelavo pisane.

O zdravstvu na kmetih je govoril dr. Josip Vrtovec, šef-zdravnik Zdravstvenega doma, specialno o ženskih boleznih in porodništvu pa dr. Benčan, primarij ženske bolnice.

Vsako jutro od pol 6. do 10. ure so bile v Dečjem domu, pod vodstvom zaščitnih sester, praktične vaje o negi dojenčkov, ki so se jih udeleževale učiteljice po skupinah.

Važno za vsako učiteljico je spoznavanje socialnih prilik ljudi, med katerimi živi. O najnujnejših vprašanjih iz te vede je predaval načelnik oddelka za soc. politiko v Mariboru g. Brandner Anton, in sicer: o zaščiti dece na deželi, starostni oskrbi in oskrbi brezposelnih.

Zanimiva in potrebna so bila predavanja dipl. agr. prof. Emerika Siftarja o kmetijskem zadružništvu.

Temu splošnemu delu je sledil praktični, ki je uvedel učiteljice kar v šolsko delo samo, v metodo pouka, način ustanavljanja in administracijo gospodinjskih nadaljevalnih šol.

Tovarišica Anka Mešičkova, predsednica odbora učiteljice gospodinjskih nadaljevalnih šol, je na podlagi dolgoletnih izkušenj dala obširna navodila o metodi pouka, razdelitvi dela, rabi učnih pripomočkov, o okvirnem in podrobnem učnem načrtu itd.

H koncu pa je govoril o pravilniku, poslovanju, ustanavljanju še višji šolski svetnik Jože Krošl.

Organiziranih je bilo več ekskurzij, tako avto-izlet na Pohorje v Zdravstveni dom kraljice Marije, kjer letuje vsako leto več sto okrepitev potrebnih otrok pod zdravniškim nadzorstvom.

Ogledale smo si novo urejeno celoletno kmečko-gospodinjsko šolo v Svečini, kjer smo bile prijetno presenečene nad lepoto in udobjem, ki vlada v tem domu. Dobra svečinska kapljica je pričarala prav veselo razpoloženje.

V mestu samem je bil ogled tekstilne tvornice Hutter in tovarne mila »Zlatorog«,

Slikar Franjo S. Stiplovshek

V teh dneh, ko krvavi Evropa na vzhodu in zahodu in se razlegajo krvavi kriki okrvavljenih ljudi v jesensko sonce, so odprta vrata Jakopičevega paviljona, v katerem razstavlja svoja dela naš tovariš, slikar Franjo S. Stiplovshek. Ni si izbral za svojo razstavo ravno najlepšega časa. Toda navzlic najtežji psihozi ljudstva je razstava le vzbudila mnogo zanimanja, tako da vidiš v paviljonu lepo število obiskovalcev najrazličnejših poklicev, ki odhajajo z razstave zadovoljni in se potem tiho porazgube po belih stezah Tivolija, kjer cveto v najlepši krasoti poslednje jesenske rože.

Nekako usodno naključje je postavilo to razstavo prav v obletnico obnavljanja svetovnega nemira. Stiplovshek se je namreč pojavil takoj po svetovni vojni v družbi nekaterih slikarjev in kiparjev, ki so na razvaline štiriletnega uničenja pričeli graditi znova s povsem novimi temelji pojmovanja umetnosti. Oba Vidmarja, oba Kralja, Pilon in še nekaj drugih — med njimi tudi Stiplovshek — so gradili novo pot do praresnice umetnosti. Imenovali so se ekspresionisti. Nič se ne sme čuditi, če se po vseh velikih svetovno-nazorskih razdorih pojavi tako v ljudstvu samem, kakor tudi v posameznih ustvarjalcih kaotično vrenje po nečem lepšem, trajnejšem kot je bilo poprej pred katastrofo. Ekspresionisti so bili nekakšna umetniška avantgarda povojnega umetniškega življenja. Zavrgli so stare, preizkušene umetnostne resnice in skušali uveljaviti z drznim simboličnim pretiranjem naravnih oblik poduhovljenje vsega, kar človek vidi, misli in dela. Stiplovshek sam se prav za prav nikdar ni povsem ogrel za ekspresionizem. Na razstavi, kjer vise njegova dela, je prav malo takšnih izrazitih stvarjenj. Nekaj primerov ima med lesorezi ter

par olj, zlasti slika »Krško«. Zdi se mi, da je Stiplovshek stal ob strani te avantgarde, kakor da bi bil slutil, da je povratek k naravi vendarle manj tvegan korak, kakor pa iskanje originalnosti in pretiravanje oblik. Z največjim veseljem se je lotil po teh letih dvomov in iskanja dela, tako da imamo sedaj na tej razstavi bogato žetev vsega njegovega dvajsetletnega ustvarjanja.

F. S. Stiplovshek Železniški prehod

Na Stiplovshekovi razstavi ima človek vtis, da je vse njegovo umetniško ustvarjanje silno premišljeno. Niti eno delo ni napravljeno z lahkomišelnostjo gest nestrpljivosti. Stiplovshek je slikar, ki gre na delo kakor raziskovalec. Oprezno se razgleda po terenu, ne pusti se varati od trenutnih občutij. Njegova olja nič ne skrivajo, posebno starejša, da je bila prabit Stiplovshekovega umetniškega gledanja na objekt risba in lesorez. Zlasti lesorez. Razstavil je celo zbirko lesorezov, zlasti starejših

pod naslovom »Stari Maribor«, nekaj z ljubljanskimi motivi ter najnovejše »Kostanjevico«, »Krški most« in »Stvarjenje«. Že v najstarejših lesorezih občutiš umirjenost linij. Toda, ker se je v prvih lesorezih preveč omejeval samo na linijo, ter je prezrl mehak vpliv črno-belih ploskev, ne dosegajo le-ti poslednjih lesorezov, ki so tako po tehniki kakor tudi po sočutju z naravo samo tako mojstrsko izdelani, da kar obtipaš silno velik napredek. »Kostanjevica« je brez dvoma eden najboljših slovenskih lesorezov.

V obeh ostalih sobah vise olja. Najljubši Stiplovshekovi slikarski motiv je narava, čeprav ima razstavljenih tudi nekaj portretov. Olja so iz raznih let, tako da imamo pregled vsega njegovega slikarskega razvoja. Kakor pri lesorezih, tako vidimo tudi na slikah, da je prehajal počasi iz prvotne črte zasnove v slikarsko učinkovitost motiva, zlasti v zadnjih delih, kjer se je povsem otresel negibljive povezanosti na lesorezno črto. Tudi barva sama ima v njegovih delih vse znake tihe in vztrajne notranje borbe. Kakor je barva pri starejših Stiplovshekovi oljih nekako negibna, preveč ozkosrčno položena na odmerjena mesta, tako je v poznejših slikah že prešla v sočno prelivanje odtenkov, v poslednjih delih, zlasti nekaterih zimskih pokrajinah, pa je že lirično ubral vse luči, ki jih le zrel umetnik zmore prikazati, da človeka prepričajo in ga osvoje. Nekatero sliko pa celo močno spominjajo na stare mojstre, zlasti »Kapelica«, kjer se skrivnostno temnozeleni možgani obzadja, tako da je motiv, kakor je neznamen, zadobil v tej podobi neko mogočno ubranost slikarjeve notranjosti. Mar je Stiplovshek romantičen? Nikakor ne. So pa nekatere njegove stvari prešinjene z lahko romantično kopreno — kar da misli. Posebno v teh težkih časih, ko je človek prežet najhujših pogledov, ga te slike umirijo, nekako pobožajo po vročem čelu. Saj to ni romantika preteklih stoletij, ne, ta Stiplovshekova romantika je tipičen izraz

njegove osebnosti. Stiplovshek je skromen, tih, miren človek. Vse, kar gleda, ga zanima slikarsko, nekako po svoje modro urejuje hiše, drevesa, mostove, rože, skale in jim vdahne z barvo najrealnejšo podobo, ki pa je ravno s tem, da vrže čezno majhen privid prikupne romantike, laže dostopna preprostemu človeku. In vse slike so preproste. Preprostost pa je ena največjih umetnikovih vrlin.

Stiplovshek si je sam po svoje, vztrajno in neumorno gradil lastno slikarsko osebnost. Po dolgih letih smo videli v Jakopičevem paviljonu razstavo, ki je enotna, mirna in zgrajena trdno in solidno. Če bi Stiplovshek še razstavil vse svoje ilustracije, s katerimi je okrasil že marsikatero slovensko knjigo, bi bila slika njegovega življenjskega dela še bolj popolna. Pa tudi tako je.

Če zaključim z ogledom te razstave, ponavljam ob tej priliki še enkrat kar sem že zapisal: Iz vseh Stiplovshekovi del diha neka prikrita, v barve, oblike in v les stisnjena življenjska moč. Na vseh delih sicer vidiš, da je Stiplovshek sledil vsemu razvoju povojne umetnosti, toda nobenemu se ni ves predal. Prisvojil si je, kar je bilo dobrega in napram starim, preizkušenim umetniškim resnicam pravičnega in je počasi rasel v delo samo tako, kakor je sam najbolj občutil. Tako si je počasi in dosledno klesal sam svojo lastno umetniško osebnost. Resen, stvaren in nad vse prepričevalen umetnik je postal. Njegove dolenske pokrajine, zlasti kostanjeviške in krške v lesorezu in olju, ki jih najraje upodablja, so mirne, pretehtane in preizkušene. To niso bežni slikarski zapiski, to so resna dela in temeljito premišljene ure, v katerih je gradil te podobe.

S to svojo kolektivno razstavo pa ni samo dokazal, kako globoko je že usidrano njegovo ime v slovenski upodabljaški umetnosti. Stiplovshek bo še naprej gradil. V najlepšem razvoju je. Prepričan sem, da nas bo kmalu spet presenetil z novimi deli.

T. Seliskar.